

Castelul Conților de Roma, astăzi

Dumitru MANOLACHE

CONACUL CONȚILOR DE ROMA DIN SATUL BRĂILEAN VIZIRU

Deși aproape ruinat, sufocat în buruieni, cu vacile vecinilor păscându-i ograda, conacul Conților de Roma din satul Viziru, județul Brăila, păstrează încă tainic parfumul și măreția vremurilor de odinioară. Dacă astăzi ignoranța contemporanilor pare a-i fi pecetluit definitiv soarta, cu mai bine de un secol și jumătate în urmă în el poposeau rubedenii înalte din marile familii ale țării, precum Calimachi, Ghica, Ipsilanti, Cantacuzino, Vogoride, Mavromihail, Greceanu, sau unioniști ca Vasile Alecsandri. Fie și numai pentru această pagină de istorie ar merita, credem, mai multă atenție.

România de odinioară s-a stins sub călcătura vremurilor. Urmele viețuirii ei în zbuciumata istorie a „Evropei”, ciuntite, șterse, arse, îngropate, supină sub tăciunele uitării. Și, totuși, uneori, ele încă mai au puterea să vorbească. Să mărturisească despre un timp, despre o lume cosmopolită, fascinantă, atât de autohtonă, originală, și, totuși, atât de modernă, de conectată la spiritul, moda, viața și temperamentul marilor capitale ale vremii, încât numai nedreapta noastră prețuire le poate ignora, minimaliza, neantiza. Conacul conților de Roma din satul Viziru, Odaia Viziru sau Cășla Vizirului, cum apare târgul în documentele vechi, județul Brăila, se află într-o asemenea situație. Satul a fost întemeiat în secolul

al XVII-lea, cu robi creștini aduși de turci din Polonia. Ulterior, s-au stabilit în localitate și țărani din satele românești dimprejur, numiți „odăiași”. Timp de doi ani, între 1763-1765 a făcut parte din raiaua turcească a Brăilei, fiind preluată de către domnitorul Scarlat Ghica (1758-1761), contra a 25 000 lei, în Administrația Țării Românești, printr-o convenție cu Imperiul Otoman.

VIZIRU, „MICUL PARIS” AL BRĂILEI

Am ajuns în curtea conacului într-o zi de vară superbă, cu cer albastru și adieri de corcodușe date în pârg. Însoțiți de părintele Sică Simeon Bănică, parohul din Viziru de Jos, i-am dat ocol, l-am privit, minunându-ne nu de priveliștea lui actuală, supravegheată, ca o ironie, de aparatură modernă, ci de imaginile pe care mintea noastră febrilă le zugrăvea întoarsă cu fața spre un timp apus, spre o lume trecută mai degrabă în legendă și mit, decât în istorie.

Două-trei vaci priponite în spațele castelului, câțiva corcoduși și duzi adumbrindu-i fațada, arborii rari, îmbătrâniți, năpădiți de rugină și furnici, un panou de onoare al fostului colectiv și o horbotă sălbatică de cucută, urzici și bozii compun astăzi decorul în care conacul Conților de Roma se stinge cu fiecare clipă ce trece.

Întemeietorul ramurii brăilene a Conților de Roma este Pierre (1833-1914), venit în țară pe la jumătatea secolului al XIX-lea. Fratele său, Nicolae, ajunsese în Țara Românească în calitate de ofițer rus. El a murit în 1875. Rădăcinile acestei familii grecești se află în Insula Zante, strămoșul lor fiind deopotrivă un intelectual cunoscut și om iscusit, capabil să-și

cumpere „titlul papal” de Conte de la un nobil italian, de viță veche, scăpătat, cum aflăm dintr-un articol semnat în „România literară” de Gheorghe Lupașcu. Probabil, el sau urmașii lui, au venit în Țara Românească cu primii fanarioți, înrudindu-se apoi cu Mavrocordații, Mavromihalii, Caragea, Calimachii, Ghica, Ipsilantii, Hrisoverghii, Cantacuzinii, Vogorzii, Grecenii, Bibeștii, Sturdzeștii ș.a.

În 1860, Petru de Roma (Pierre) s-a căsătorit cu Sofia Ipsilanti, nepoata unui dintre fiii lui Alexandru Vodă Ipsilanti, fiica generalului Gheorghe Ipsilanti și al Mariei Moruzzi. Tatăl său era fiul lui Constantin Vodă Ipsilanti (1760-1816) mare dragoman al Porții, principe al Moldovei, al Țării Românești, și chiar a celor două Principate (1806-1807), aflate sub ocupație rusească la vremea aceea. Sofia, după numai șase ani, bolnavă de paralizie, a fost chemată la Domnul. Din această căsătorie, Petru de Roma moștenește Moșia Mare din Viziru, pe care ridicase partea sudică a conacului, cea nordică fiind construită mai târziu. Ce-a de-a doua soție a lui a fost Maria Vogoride, fiica prințului Nicolae Vogoride, fostul cai-macan al Moldovei, și a Ecaterinei Conachi, cu care a avut trei copii: Petru, Nicolae și George. Prin această căsătorie, Petru de Roma (Pierre) s-a înrudit cu înalta boierime a Moldovei, Nicolae Vogoride fiind fiul celui de-al doilea principe de Samos, Ștefan Vogorides, de neam bulgar, grecizat și favorit al sultanilor Mahmud al II-lea și Abdul Medjid. Acest conte avea strânse legături cu pașoptiștii revoluționari, care veneau la conacul din Viziru. „Contele a avut o moșie foarte mare în zonă. În această clădire au venit Alexandru Ioan Cuza, Vasile Alecsandri, Mihail Kogălniceanu, Costache Negri și

alții. La nunta lui, una din semnăturile martorilor de pe certificatul de căsătorie a fost cea a lui Vasile Alecsandri, bunul său prieten, mărturie pe care o redau doar oral, pentru că respectivul document a fost furat din arhive”, ne-a spus părintele Sică Simeon Bănică, parohul din Viziru de Jos.

Familia Conților de Roma organiza numeroase petreceri și vânători în zonă, la care se pare că a fi participat ca invitat al lui George Bibescu și al Martei Bibescu și autorul „Micului Prinț”, Antoine de Saint-Exupéry, prin 1935, amfitrionă fiind Marina Știrbey, femeia aviator, care avea amenajat un aerodrom pe islazul satului Berțești. În frumoasa clădire a conacului, în secolul al XIX-lea, în sala de teatru a familiei, a dat reprezentații și celebra actriță Sarah Bernard.

MĂRIREA ȘI DECĂDEREA UNEI FAMILII

Din volumul „Un Grec, doi Greci, trei Greci...Brăila - Reactivarea memoriei culturale a orașului Brăila. Cazul comunității grecești”, editat de Muzeul Brăilei, aflăm că Nicolae de Roma, licențiat în științe juridice la Paris, a devenit un armator renumit, care deținea la Brăila, între 1921-1946, un mare număr de nave, și care s-a stins în 1960 la Atena. La sfârșitul secolului al XIX-lea, proprietarul reședinței de la Viziru, care cu cele două etaje și turnuri, legate printr-un corp

Castelul Conților de Roma, astăzi

Castelul Conților de Roma, astăzi

central, redau aerul construcțiilor Serenissimei Republici Venețiene, și al natalei așezării din insula Zante, a devenit Camil. Căsătoria lui cu italianca Gina Varetto, din Torino, a fost un eșec, femeia nefiind acceptată de „lumea bună” de la Dunăre. Acest lucru l-a zdruncinat foarte tare pe conte, determinându-l să se retragă în Balta Brăilei, unde a trăit printre pescarii și geambașii care negustoreau prin Baltă și prin Dobrogea. Într-o zi, a fost găsit mort pe o pomoștea de lut. Cei doi au avut un fiu, Petru, născut în 1901, care a cochetat, cu nu prea mare succes, cu literatura. De la el a rămas însă un jurnal, în care sunt descrise evenimente cuprinse între 28 august 1940 - 14 aprilie 1941. Autorul își exprimă emoțiile și dezaprobă abuzurile și crimele legionarilor, omorârea evreilor, Dictatul de la Viena și pierderea Basarabiei și Bucovinei de Nord.

Memorialistul Nicolae Carandino povestea că în prima parte a secolului al XX-lea, acesta a angajat într-o iarnă trupa de teatru a Elenei Derusi, pentru a juca la conac piesa „Dama cu camelii”. Pe un ger cumplit, actorii, înfolași în blănuri, au sosit la Viziru cu săniile, venind de la Brăila, evenimentul fiind foarte comentat în societatea brăileană a vremii.

În comuna Viziru, două din cele trei biserici existente la sfârșitul secolului al XIX-lea fuseseră ridicare, una de credincioșii din zonă și doamna Ipsilanti, între

1850-1862, iar cealaltă, în 1869, de Petru, Conte de Roma. Și tot din această localitate, cum reiese din monografia satului, scrisă de învățătoarea Vasilica Mantea, a pornit răscoala din 1907 în părțile Brăilei, care a atins și proprietatea Conților de Roma, bunicul său, Stefanache Mantea, fiind una din căpeteniile răsculaților.

În capela conacului au fost înmormântați prințesa Sofia, Contele Petru de Roma și alți membri ai familiei. În 1927, Comisiunea Monumentelor Istorice permite scoaterea osemintelor tuturor membrilor familiei de Roma înmormântați aici și mutarea lor în altă parte. Astfel, osemintele Sofiei au fost reînhumate la Mănăstirea Mărcuța, din margine Bucureștiului, ctitorie a familiei Ipsilanti în Țara Românească. Degradat în timpul Primului Război Mondial, conacul a intrat în proprietatea Ministerului Agriculturii. În 1923, în latura sudică a clădirii, a fost organizată Școala de agricultură „Alexandru Constantinescu”. Astăzi, într-o parte a vechiului conac funcționează sediul APIA din zonă.

CA-N MITURILE PRIMORDIALE

„Așadar, o familie pornită din orizonturile unei insule grecești, ca-n miturile primordiale”, prin moartea dramatică a lui Camil de Roma, și apoi, prin pierderea întregii averii din cauza unei datorii neonorate, prin stingerea viței neamului lor, drama ramurii românești a acestor puțin cunoscuți Conți de Roma, „ne amintesc de tragedia greacă și totdată de credința românilor în legile neiertătoare ale sorții”, cum spune Gheorghe Lupașcu. Istoria este neiertătoare uniori.

Dar România de odinioară, cu toate cele ale ei, are dreptul să fie cunoscută, înțeleasă și iubită, fie și numai pentru faptul că în ceruri își are locul ei bine rânduit de Creator. Iar aici, pe pământ, întotdeauna, a tresărit, a respirat în felul ei inconfundabil, cu același plămân cu care, la vreme, respira Europa întregă. De aceea, credem, că nu avem dreptul să o ignorăm...

Repere bibliografice:

Arhiva INP, fond CMI, dosar nr. 3713;

Hristan Camelia și Pricop Ghena: Un grec, Doi Greci, Trei Greci...Brăila. Reactivarea memoriei culturale a orașului Brăila. Cazul Comunității Grecești, Editura Istros, Brăila, 2009;

Iosipescu Raluca și Iosipescu Sergiu: Conacul Conților de Roma din comuna Viziru, jud. Brăila, www.revis-tamonumenteloristorice.ro

Sturza Dimitri Mihail: Roma, în Grandes familles de Grèce, d'Albanie et de Constantinople, Paris, 1999.

THE MANSION OF THE ROME COUNTS FROM THE VILLAGE VIZIRU

Abstract: Although almost ruined, suffocated in weeds, with the cows of the neighbors grazing its yard, the mansion of the Rome Counts from the village Viziru, Brăila County, still secretly preserves the perfume and grandeur of the past. If today the ignorance of the contemporaries seems to have definitively sealed its fate, more than a century and a half ago, in it resided the high relatives of the great families of the country, such as Calimachi, Ghica, Ipsilanti, Cantacuzino, Vogoride, Mavromihail, Greceanu, or unionists like Vasile Alexandri. Even for this page of history alone, we think it deserves more attention.

Keywords: Roma Counts, Viziru, Brăila, Pierre, Ipsilanti.